

Nuläge Agenda 2030

Underlag till budget 2020

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Mål i Agenda 2030	3
2.1	Ingen fattigdom	3
2.2	Ingen hunger	5
2.3	Hälsa och välbefinnande	5
2.4	God utbildning för alla	8
2.5	Jämställdhet	10
2.6	Rent vatten och sanitet	12
2.7	Hållbar energi för alla	13
2.8	Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	14
2.9	Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	17
2.10	Minskad ojämlikhet	18
2.11	Hållbara städer och samhällen	18
2.12	Hållbar konsumtion och produktion	19
2.13	Bekämpa klimatförändringen	20
2.14	Hav och marina resurser	22
2.15	Ekosystem och biologisk mångfald	22
2.16	Fredliga och inkluderande samhällen	23
2.17	Genomförande och globalt partnerskap	25
3	Sammanfattning - förbättringsområden	26

1 Inledning

Agenda 2030 antogs i september 2015 av världens stats- och regeringschefer och består av 17 globala mål för hållbar utveckling.

Det nationella arbetet kring agendan drivs av Agenda 2030-delegationen och delegationen har de senaste åren lämnat ett antal delrapporter med t ex förslag på åtgärder för informations- och kunskapsspridning och förslag till handlingsplan för Sveriges genomförande.

En pågående utredning handlar om vilka relevanta indikatorer som ska kunna användas av t ex kommuner för att identifiera förbättringsområden. Dessa indikatorer ska vara klara till mars 2019 och kommer då att presenteras på Kolada.se.

Denna rapport är en nulägesbeskrivning för hur det ser ut i Östersunds kommun för respektive mål i Agenda 2030. Då det i nuläget inte finns någon nationell standard på relevanta indikatorer kopplat till respektive mål har arbetsgruppen i stort utgått från flera av de indikatorer som tidigare rapporterades i Östersunds kommuns omvärldsanalys och kompletterat ej direkt mätbara delar med kommentarer.

Rapporten är en första version enligt denna uppställning och har tagits fram under en relativt kort tidsperiod. Ansatsen har varit att ge en övergripande bild och behöver utvecklas till kommande år bland annat utifrån pågående arbete med nationella indikatorer.

2 Mål i Agenda 2030

2.1 Ingen fattigdom

Agenda-målet handlar om att minska antalet människor som lever i fattigdom och se till att de får tillgång till grundläggande välfärd. Kommunen ansvarar för det sociala stödet och omsorgen vilket innebär att de som lever i ekonomisk utsatthet kan erbjudas hjälp att ta sig ur den.

Östersund har en jämförelsevis låg andel invånare med låg inkomst (dvs inkomst som understiger 60 % av landets medianinkomst). Andelen vuxna medborgare med långvarigt ekonomiskt bistånd är även den något lägre än både riket och jämförbara kommuner.

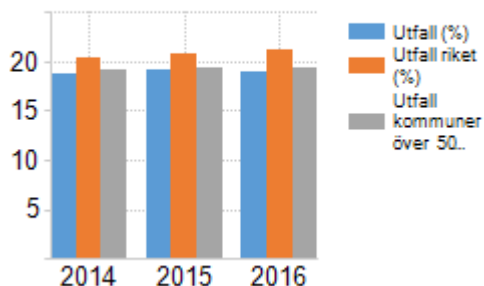
I Sverige tillförsäkras medborgare en skälig levnadsnivå genom den s k riksnormen som tar hänsyn till enskilda/familjers kostnader för mat, kläder, fritid etc. samt skälig utgift för hyra. Barns behov beaktas särskilt. Individuellt anpassade arbetsplaner för väg till självförsörjning utformas tillsammans med den biståndsbehövande för att ingen ska fastna i långvarigt bidragsberoende.

Av dem som söker försörjningsstöd är det allt fler som har blivit utförsäkrade alternativt har fått avslag från sjukförsäkringssystemet. Många av dem som söker försörjningsstöd idag står längre från arbetsmarknaden än tidigare och behöver stöd för att närma sig arbetsmarknaden. Fler personer kan riskera att hamna i långvarigt bidragsberoende om övriga samhällsaktörer som t ex Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan får förändrat ansvar för målgrupperna.

Bostadssituationen påverkar många familjers vardag. Det är t ex många barnfamiljer som är trångbodda eller att hyresnivåerna är så höga att det påverkar deras möjlighet att nå självförsörjning. Det har under senare år varit särskilt svårt för unga vuxna att ta sig in på bostadsmarknaden. Många löser det med andrahandskontrakt, bor kvar hos sina föräldrar eller bor tillfälligt hos kompisar.

Kommentar

Invånare 18-64 år med låg inkomst, andel (%)

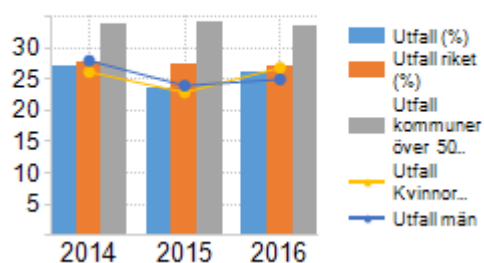
Indikatoren mäter antal invånare i ålderskategorin som har inkomst understigande 60 procent av medianinkomsten.

Andelen minskade med 0,2% mellan år 2015 och 2016. Lägre än riket med 2,3% och jämförbara kommuner med 0,31% vilket är ungefär samma som föregående år.

Medianinkomsten i Östersund var då ca 216 000 kr, lägst i Torvalla med ca 195 000 kr och högst i Odensala med ca 236 000 kr.

(Uppgifter för 2017 presenteras vecka 8, 2019)

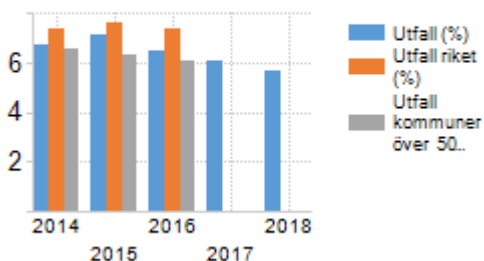
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%)

Andelen invånare som någon gång under året fått ekonomiskt bistånd är ca 3,5 %. Av dessa är ca 25 % biståndstagare med långvarigt behov av bistånd (10 - 12 månader av året). Andelen är något lägre än riket och betydligt lägre än jämförbara kommuner. Skillnaden mellan kvinnor och män är marginell.

Även om det generellt sett har blivit lättare att ta sig in på arbetsmarknaden har det för personer med t ex låg utbildningsbakgrund eller särskilda svårigheter blivit svårare att stadigvarande etablera sig på arbetsmarknaden.

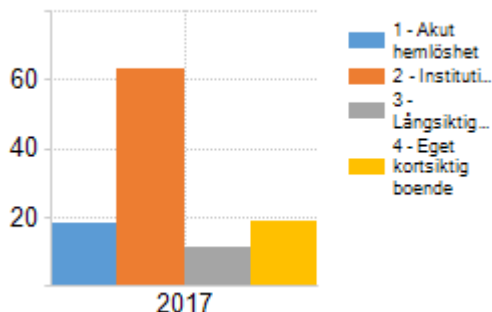
Barn i befolkningen som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd, andel (%)

Andelen barn i befolkningen som ingår i familjer med ekonomiskt bistånd har minskat de senaste åren och uppgick för 2018 till ca 5,7 %.

Resultatet är beroende av föräldrarnas möjlighet att få arbete, utbildning samt vilka särskilda satsningar som görs för de som står långt från arbetsmarknaden.

Hemlösa, antal

Socialstyrelsen gjorde under v 14, 2017, en kartläggning av hemlöshet utifrån fyra olika situationer som personer kan befinna sig i för en kortare eller längre tid. Totalt befanns ca 110 personer som hemlösa och fördelning framgår av diagrammet till vänster.

Nationellt har en stor andel av de som räknas som hemlösa ekonomiskt bistånd och en av tre i gruppen har behov av stöd och behandling för missbruk och en av fem lider dessutom av psykisk ohälsa. Totalt är drygt en tredjedel av alla personer i hemlöshet föräldrar till barn under 18 år. Minst 24 000 barn hade föräldrar som var i hemlöshet under mätveckan. Män är liksom tidigare i majoritet av samtliga personer i hemlöshet, 62%, men jämfört med 2011 (då senaste mätning gjordes) rapporterades 900 fler kvinnor. Medelåldern har sjunkit med tre år, till 40 år.

- 1 - Akut hemlöshet.
- 2 - Institutionsvistelse och stödboende.
- 3 - Långsiktiga boendelösningar.
- 4 - Eget ordnat kortsiktigt boende.

Grupper som ej ingår i undersökningen är ex utrikes födda personer som saknar uppehållstillstånd, ensamkommande flyktingbarn (under 18 år) som är placerade genom socialtjänsten och personer som kommit från övriga Europa och som vistas i kommunen men saknar förankring där (EU/ESS-tredjelands-medborgare). Socialstyrelsen bedömer att det sannolikt rör sig om flera tusen EU-medborgare som befinner sig i landet och lever i akut hemlöshet och som mestadels sover utomhus eller i bilar, tält, kojor och liknande.

2.2 Ingen hunger

Agenda-målet handlar om att ingen ska lida av hunger och att alla människor ska få tillgång till bra och näringsriktig mat året om. Kommunen ansvarar för utbildning, vård och omsorg vilket innefattar ansvaret för vissa måltider. Kommunens tillsynsansvar för livsmedelshanteringen innebär också att matens kvalitet säkras.

Måltidsservice lagar och erbjuder mat enligt svenska näringsrekommendationer till barn och ungdomar i förskola och skola samt till äldre på särskilda boenden. Samma krav ställs till privata utförare. Kommunen erbjuder också portionsmat till medborgare i ordinärt boende i behov av hemtjänst via avtal med Matgubben. Lunchservering förekommer på några av kommunens mötesplatser och särskilda boenden.

Även om frågan behövs hålla levande, t ex när det gäller äldre personers näringsbehov och barn/ungdomars faktiska intag av mat så bedöms hunger inte vara något större problemområde för Östersunds kommun.

2.3 Hälsa och välbefinnande

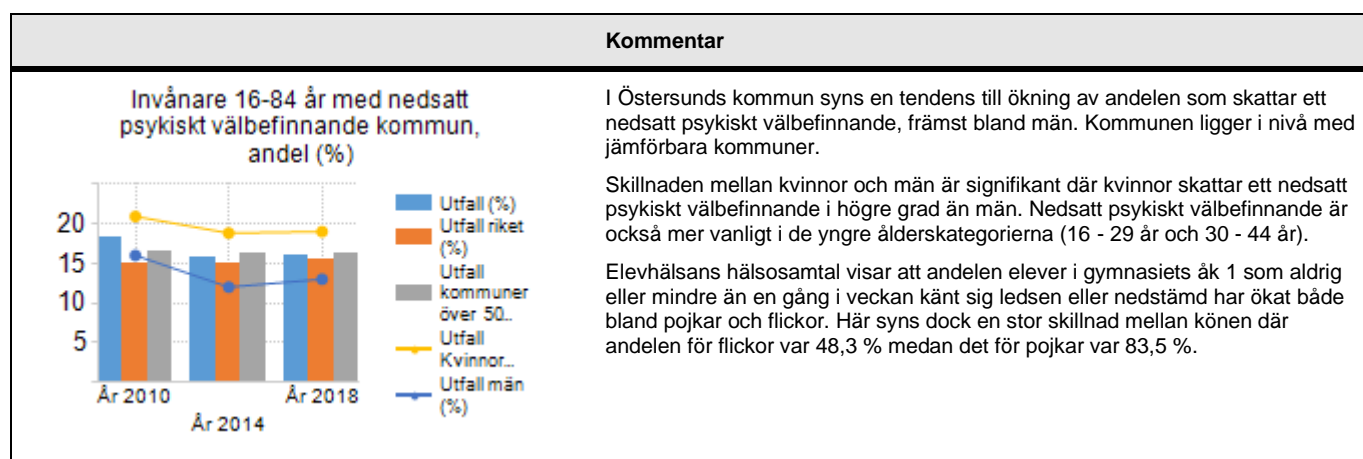
Agenda-målet handlar om att alla människor ska ha möjlighet till god hälsa och välbefinnande. Kommunen ansvarar för ett flertal av de välfärdstjänster som har betydelse för befolkningens hälsa genom hela livet.

Befolkningen i Östersunds kommun har i stort en god hälsa. Medellivslängden hos både kvinnor och män ökar, sjukpenning- och ohälsotalen minskar och det nya måttet Care Need Index (se diagram nedan) visar att risken för ohälsa är lägre i Östersund än i riket som helhet och bland jämförbara kommuner.

Det finns dock betydande skillnader utifrån bland annat kön, ålder och geografiskt område vilket också framgår av flera indikatorer nedan. Utöver nedanstående visar undersökningarna "Hälsa på lika villkor" och "Hälsosamtalen i skolan" för 2018 att den fysiska aktiviteten minskat bland både skolorngdomar och befolkningen i stort. Personer med funktionsnedsättning samt HBTQ-personer uppger också genomgående sämre hälsa och livsvillkor.

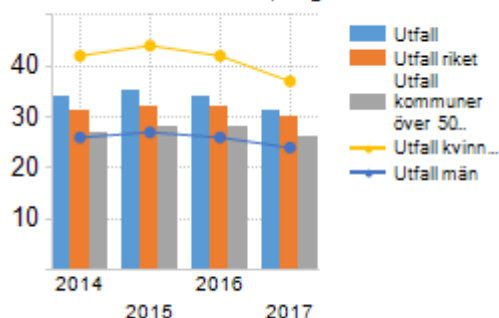
Flera insatser har gjorts för att öka hälsan och välbefinnandet det senaste året och presenteras i kommunens bokslut under kommunövergripande mål 7 (det psykiska välbefinnandet ska öka) och mål 8 (meningsfull fritid).

Nya styrdokument t ex i form av folkhälsost strategi och drogpolitisk strategi är under framtagande och kommer under 2019 lyfta fram prioriterade utvecklingsområden. Identifierade utmaningar är t ex att öka medborgarnas fysiska aktivitet, ökad social delaktighet och drog förebyggande insatser.

Kommentar

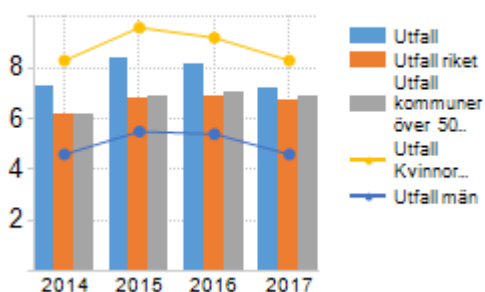
Ohälsotal, dagar

Ohälsotalet har minskat från år 2015 till år 2017, men Östersunds kommun ligger fortsatt högre än både riket och kommungruppen. En betydande skillnad mellan kvinnor och män kvarstår, men då antalet ohälsodagar minskar bland båda könen och mest för kvinnor har gapet minskat något.

SCB beräknar antalet ohälsodagar i befolkningen på ett annat sätt än vad Försäkringskassan gör, men i underlaget från SCB kan geografiska skillnader redovisas. Inom Östersunds kommun är det genomsnittliga antalet ohälsodagar, bland både kvinnor och män, högst i Torvalla, Grytan och Torråsen samt lägst i Mjälle, Norderön och Tanne-Berge-Lövsta.

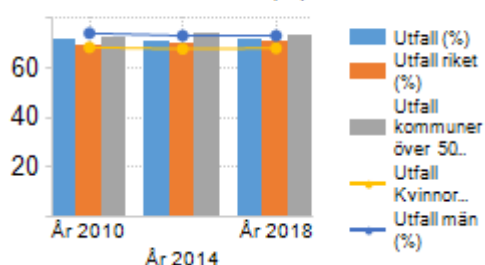
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt, (%)

Östersunds kommun har en högre sjukfrånvaro än både riket och jämförbara kommuner. 2017 hade vi en sjukfrånvaro på 7,2% och jämförbara kommuner hade 6,86%. Den har dock minskat sedan 2015 då den var 8,4%.

Skillnaden mellan kvinnor och män, på ca 4 %, har varit konstant de senaste åren.

Invånare 16-84 år med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)

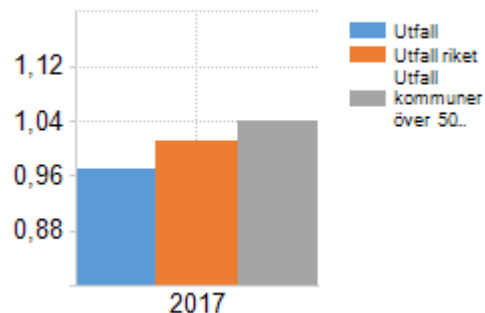
Detta mått är i första hand kopplat till självskattad fysisk hälsa.

I Östersunds kommun skattar män i något högre utsträckning än kvinnor sin hälsa som god. Inga större förändringar syns över tid och kommunens invånare skattar sin hälsa i nivå med riket. På områdesnivå är den självskattade hälsan högst i Odensala och Frösön och lägst i Lit och Torvalla.

Andelen elever i åk 4, 7 och Gy 1 som i elevhälsans hälsosamtal uppger att de mår mycket bra/bra uppgår till mellan 61 och 95 %. Lägre årskurser visar högre andel än de högre årskurserna (för både pojkar och flickor).

Genomgående rapporterar flickor i lägre utsträckning än pojkar att de mår mycket bra/bra. Skillnaden är störst i gymnasiets årskurs 1 där andelen bland flickor har minskat sedan förra läsåret och andelen bland pojkar har ökat något.

Care Need Index (CNI), index

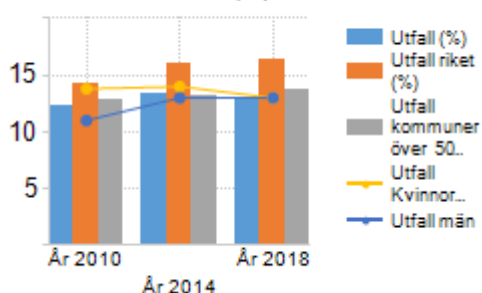

Care Need Index (CNI) är ett mått som använder socioekonomiska förhållanden för att identifiera risk för ohälsa. Värdet visar värdet för befolkningen i kommunen i förhållande till riket. Ett värde över 1 innebär högre risk för ohälsa än i riket i stort och ett värde under 1 innebär en lägre risk för ohälsa än riket i stort. Östersunds kommun ligger strax under riket på 0,97.

CNI utgår från följande variabler i vårdgivarnas listningsområde: Ålder över 65 år och ensamstående, utlandsfödd (Östeuropa, Asien, Afrika och Sydamerika), arbetslös eller i åtgärd 16 - 64 år, ensamstående förälder med barn 17 år eller yngre, person ett år eller äldre som flyttat in i området, lågutbildad 25 - 64 år samt ålder yngre än fem år

Kommentar

Invånare 16-84 år med fetma, andel (%)

Andelen invånare med fetma ligger på samma nivå som vid tidigare mätning och ligger i paritet med jämförbara kommuner och lägre än riket.

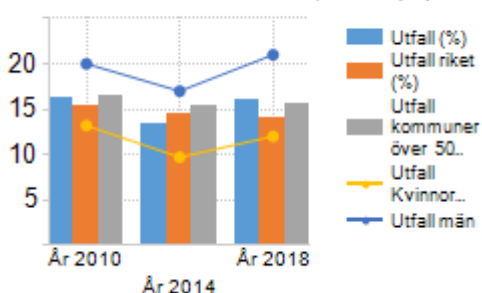
I Östersunds kommun återfinns högst andel med fetma i åldrarna 45 - 64 år. Det finns även skillnader på områdesnivå, där Brunflo har en högre andel med fetma än genomsnittet i kommunen.

Andelen i kommunen med *övervikt eller fetma* var 49 % (män 56 %, kvinnor 43 %) år 2018.

Andelen med övervikt eller fetma i förskoleklass ligger stabilt över tid. För flickor i årskurs 4 har andelen minskat sedan 2017 och andelen bland pojkar är oförändrad. I årskurs 7 har andelen ökat bland flickor och minskat bland pojkar.

Studier visar att övervikt och fetma i barndomen är en riskfaktor för ohälsa i vuxenlivet. Fetma i unga år innebär kraftigt ökad risk för fetma även i högre åldrar. Överviktiga tonåringar har som regel förvärvat sin övervikt redan före 5 års ålder.

Invånare 16-84 år med riskabla alkoholvanor kommun, andel (%)

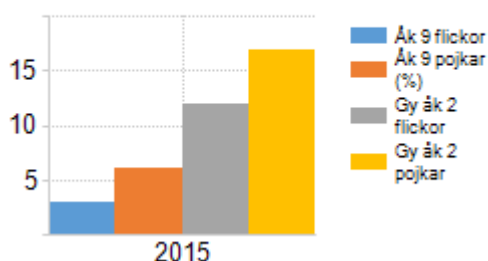

Andelen invånare som uppger riskabla alkoholvanor har ökat. Ökning syns hos både kvinnor och män.

I Östersunds kommun är det vanligare bland män än kvinnor att ha riskabla alkoholvanor. Den högsta riskkonsumtionen återfinns i åldersgruppen 16 - 29 år.

Bland skolelever syns dock en minskning på riksnivå. I Östersunds kommun görs nästa undersökning av "Skolelevers drogvanor" under 2019.

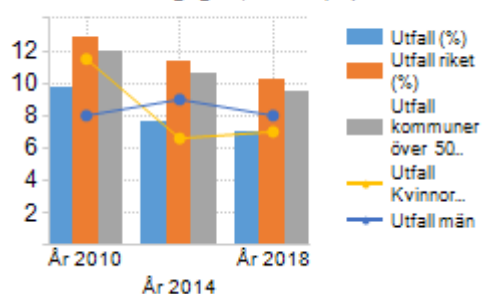
Andelen i åk 9 och gy åk 2 som uppger att de har använt narkotika någon gång, %

Senaste mätning gjordes 2015 och nästa mätning av "Skolelevers drogvanor" genomförs 2019.

Andelen var 2015 i stort jämförbar med riket för respektive årskurs.

Invånare 16-84 år som röker dagligen, andel (%)

Andelen invånare som röker dagligen har minskat och ligger betydligt lägre än både riket och jämförbara kommuner.

När det gäller skolelevernas rökvanor så kommer nya värden 2019 då undersökningen "Skolelevers drogvanor" genomförs.

2.4 God utbildning för alla

Agenda-målet handlar om att alla ska få tillgång till avgiftsfri, inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet genom livet. Det handlar också om att alla studerande får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling och att det finns god tillgång till behöriga lärare. Kommunen ansvarar för stora delar av utbildningssystemet där såväl förskola som grundskola, gymnasium och delar av vuxenutbildningen finansieras med kommunala skattemedel.

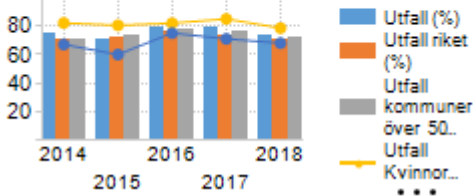
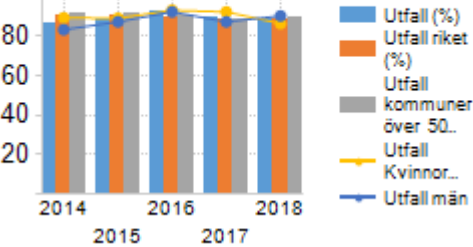
Efter en negativ trend de senaste åren har resultaten för årskurs 6 och 9 ökat något 2018. Framförallt är det pojkarna som i större utsträckning än tidigare klarar godkända kunskaper. Flickorna når dock fortfarande högre betygspoäng. Andelen elever på SFI som klarat högsta kursen ökar vilket är en skillnad i jämförelse med riket där trenden är negativ.

Flera delar av utbildningen i Östersund strävar mot en hållbar utveckling, hållbara livsstilar och entreprenörskap. Mänskliga rättigheter, jämställdhet, främjande av en kultur av fred, icke-våld och globalt medborgarskap samt värdesättande av kulturell mångfald och kulturens bidrag till hållbar utveckling är delar som ingår i skolans olika styrdokument.

Östersunds kommun strävar efter att bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för alla oavsett förutsättningar. Elevers olikheter ska vara en tillgång för undervisningen och för lärandet. Inkluderande lärmiljöer främjar alla elevers utveckling såväl socialt som kunskapsmässigt. För att arbeta med inkluderande lärmiljöer har Barn- och utbildningsförvaltningen tagit fram fyra ledord; tillgänglighet, mångfald, hållbarhet och trygghet.

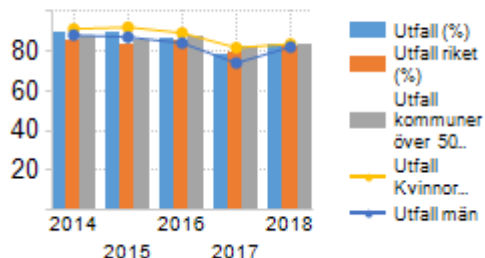
Idag är likvärdighet bland Östersunds kommunala skolor en utmaning beroende på de socioekonomiska skillnader som finns i kommunen. Men genom att bland annat arbeta med inkluderande lärmiljöer kommer en ökad likvärdighet mellan skolorna att nås. Ett nytt resursfördelningssystem har införts som ska motverka skillnader i socioekonomisk status.

En av de största utmaningarna för svensk skola är bristen på behöriga lärare. Andelen legitimerade lärare med behörighet i minst ett ämne de undervisar inom i Östersunds kommunala skolor är idag 67,4%. För engelska är behörigheten så låg som 54%.

Kommentar	
<p>Elever i åk 3 som deltagit i alla delprov som klarat alla delprov för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk, kommunala skolor, andel (%)</p>	<p>Andelen elever som klarat ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk har sjunkit något sedan föregående år. Trenden är densamma i hela riket och Östersund ligger fortsatt över rikssnittet.</p>
	
<p>Elever i åk 6 med lägst betyget E i matematik, kommunala skolor, andel (%)</p>	<p>Andelen flickor med lägst betyget E i årskurs 6 har minskat med närmare 6 procentenheter sedan föregående år. Däremot har andelen pojkar med lägst betyget E ökat något. Östersund ligger fortsatt något över riket.</p>
	

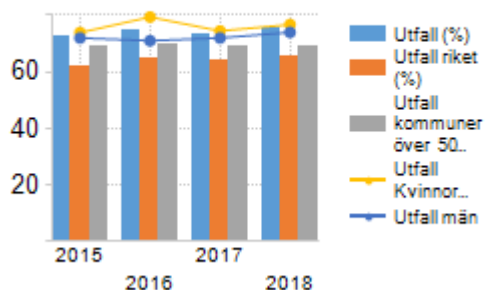
Kommentar

Elever i åk. 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel (%)

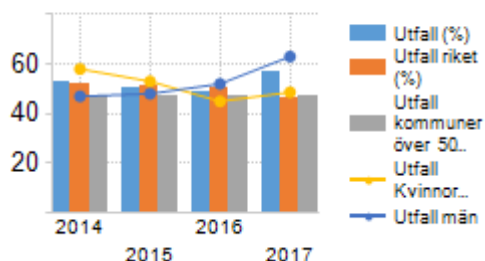
Andelen behöriga elever har ökat sedan föregående år för såväl pojkar som flickor där pojkarna står för den kraftigaste ökningen. Östersund ligger nu över rikssnittet.

Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel (%)

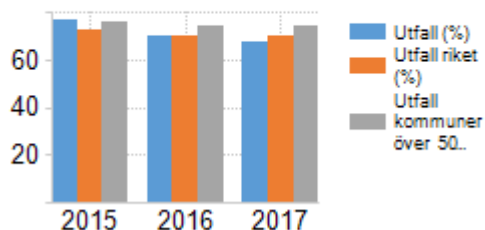
2018 var andelen gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, 75,3% vilket var en högre andel jämfört med riket och jämförbara kommuner. Det var en högre andel flickor, 76,7%, jämfört med pojkar, 74%.

Elever på SFI som klarat högsta kurs på studievägen av nybörjare två år tidigare, andel (%)

2017 var andelen elever på SFI som klarat högsta kurs på studievägen av nybörjare två år tidigare 56,8% vilket var en högre andel jämfört med riket och jämförbara kommuner. Det var en högre andel män, 63%, jämfört med kvinnor, 48,6%.

Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola, kommunala skolor, andel (%)

Trenden i riket är att andelen legitimerade lärare minskar. För Östersund är den negativa trenden ännu kraftigare och andelen legitimerade lärare är nu lägre än rikssnittet. För engelska är behörigheten så låg som 54%.

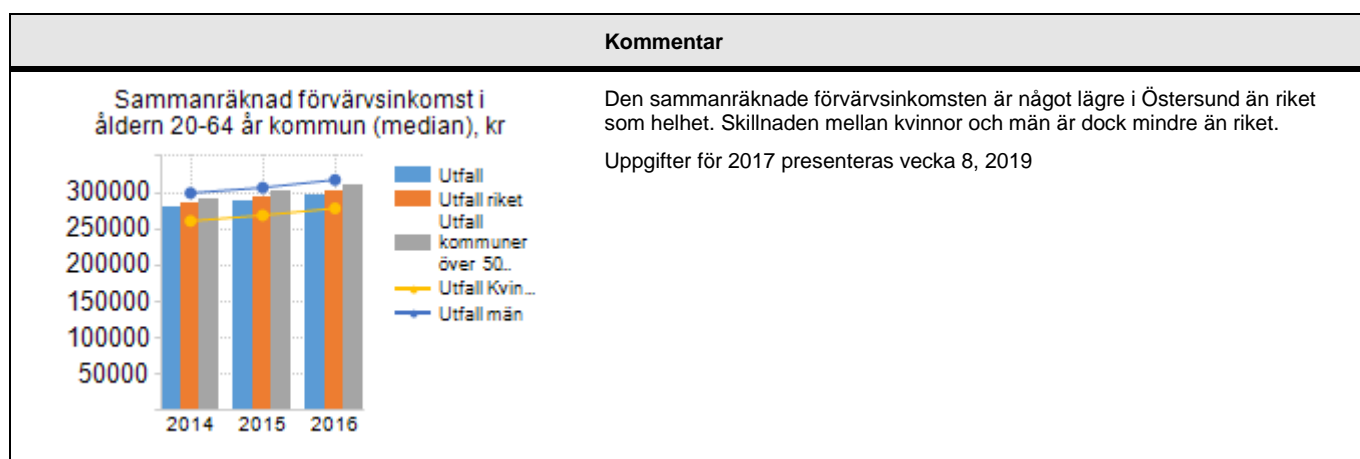
2.5 Jämställdhet

Agenda-målet handlar om jämställdhet. Kvinnor, flickor, män och pojkar ska ha samma rättigheter, villkor och möjligheter att forma sina liv. Jämställdhet är en del av det kommunala uppdraget där medborgarnas ska ges likvärdig service oavsett kön.

Jämställdhet genomsyrar flera av agendans områden och är därför svår att särskilja som ett eget område. Sveriges regering har angett sex delmål för att uppnå jämställdhet:

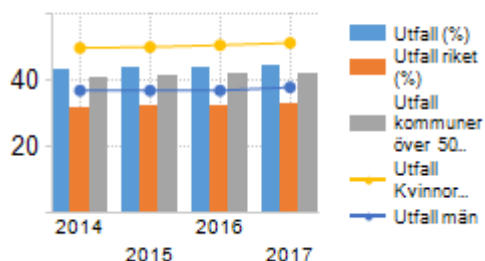
1. *En jämn fördelning av makt och inflytande.*
I Östersund är andelen kvinnor bland förtroendevalda ca 44 % och bland kommunens chefer är kvinnornas andel ca 68 %.
2. *Ekonomisk jämställdhet.*
Inkomsterna i Östersund är generellt sett lägre jämfört riket och jämförbara kommuner. Kvinnor har lägre lön än män men skillnaden är något mindre än riket och jämförbara kommer.
3. *Jämställd utbildning.*
Utbildningsnivån i Östersund är jämförelsevis hög. Kvinnor har betydligt högre utbildning än män. På grundskolans årskurs 9 är behörigheten till gymnasiet i stort sett lika för pojkar och flickor. Däremot skiljer sig meritvärdena åt där flickor har betydligt högre meritvärde än pojkar (för 2018, meritvärde 239 för flickor och 217 för pojkar).
4. *Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.*
Detta mått är svårt att mäta men när det gäller fördelningen av föräldrapenning så tar männen i Östersund ut en större andel än i riket och jämförbara kommuner. Ett annat mått är andel deltidsanställda. Här ligger andelen för Östersunds kommuns anställda på 22,4 % för kvinnor och 12,1 % för män.
5. *Jämställd hälsa*
(se avsnitt "Hälsa och välbefinnande" i Agenda-mål 3 ovan).
6. *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.*
Antalet anmälda våldsbrott mot kvinnor i Östersund minskade mellan 2016 och 2017. Men när det gäller antalet faktiska brott så finns även ett stort mörkertal. Kommunen antog under 2018 en ny strategi mot våld i nära relationer.

Sverige är ett av de mest jämställda länderna i världen. Trots det kvarstår utmaningar som måste hanteras. Att kvinnor har högre sjukfrånvaro än män, lägre arbetsinkomster än män, tar en större del av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och mäns våld mot kvinnor är några av de största utmaningarna både för Sverige som helhet men också för Östersund.

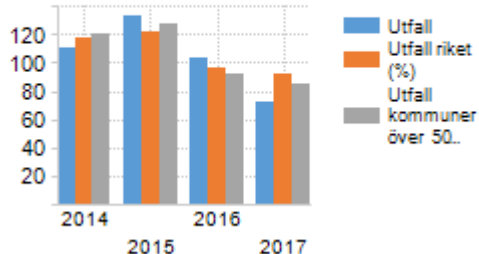
Kommentar

Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, inkl andel kvinnor och män (%)

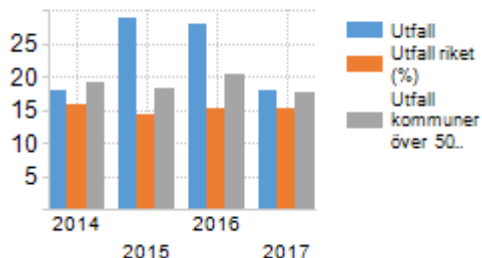
Andelen invånare 25 - 64 år med eftergymnasial utbildning är högre än riket och jämförbara kommuner. Andelen utbildade män har ökat något mellan 2016 och 2017 men är fortsatt betydligt lägre än kvinnor.

Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus i nära relation med offret i kommunen, antal/100 000 inv

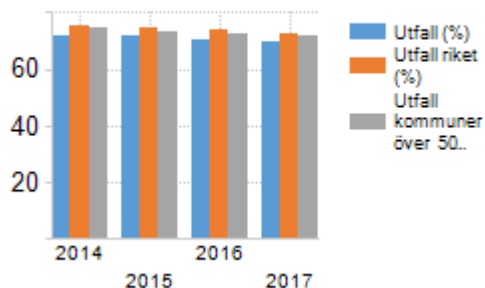
Antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor har de senaste åren minskat. Här finns dock ett stort mörkertal.

Anmälda brott om grov kvinnofridskränkning i kommunen, antal/100 000 inv

Antalet anmälda brott om grov kvinnofridskränkning låg för 2015 och 2016 relativt högt i jämförelse med riket och övriga kommuner men har minskat till 2017. Här finns också ett stort mörkertal.

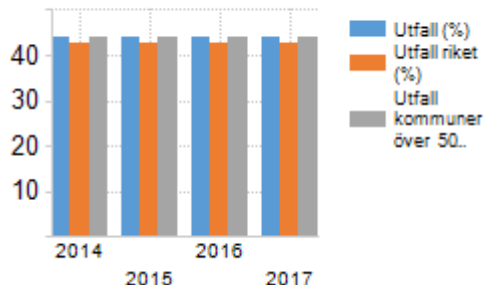
Föräldrapenningdagar som tas ut av kvinnor, andel av antal dagar (%)

Andelen kvinnor som tar ut föräldrapenningdagar har generellt sett minskat de senaste 20 åren. Östersund ligger här med ca 70 % något lägre än både riket och jämförbara kommuner.

Kommentar

Kvinnor bland förtroendevalda kommunpolitiker, andel (%)

Andelen kvinnor bland förtroendevalda politiker låg 2017 på 43,9 % vilket är något högre än riket och likvärdigt med jämförbara kommuner.

Med anledning av det nyligen genomförda valet så finns det i nuläget inga inrapporterade uppgifter i Kolada för 2018. Enligt Valmyndighetens uppgifter är antalet kvinnor i kommande fullmäktige 27 st vilket motsvarar 44,3 %.

2.6 Rent vatten och sanitet

Agenda-målet handlar om att säkra tillgången till rent vatten och sanitet för alla. Kommunen har ansvar för tillgången till dricksvatten och avlopp och regleras bland annat genom ett flertal lagar. Kommunen har också ett tillsynsansvar över bland annat vattenkvaliteten och t ex biologisk status i sjöar och vattendrag.

Just nu pågår framtagande av nytt program för VA och tillhörande strategi och dagvattenstrategi. I början av 2019 planeras ett första utkast att vara redo för remiss hos politiken. Viktiga delar i programmet kommer att vara utbyggnadsplaner och verksamhetsområden. Framtagningen har skett genom ett brett samarbete mellan främst tjänstemän på Teknisk förvaltning och Samhällsbyggnad men även politiken har i tidigt skede varit med i diskussionerna. Ambitionen är att programmet skall vara godkänt av politiken under 2019.

För att säkra tillgången på dricksvatten arbetas det med att bland annat hitta nya vattentäkter som ger god kvalitet, tillräckligt med kapacitet och som inte förstör den naturliga miljön. En ny grundvattentäkt som kan bli intressant för framtiden har presenterats av myndigheten SGU (Sveriges geologiska undersökning).

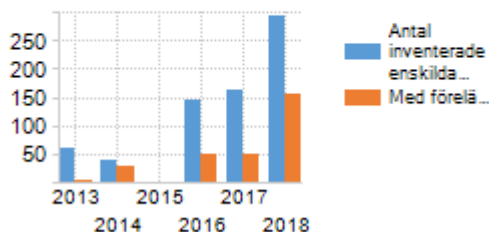
Provtagningar inom Indalsälvens vattenvårdsförbund visar att kemiska och mikrobiologiska undersökningsresultat för årstiden har normala värden och vattnet var klart med lågt färgtal, låga halter näringsämnen, organiskt material, liten grumlighet och relativt låga bakteriehalter. När det gäller vattenkvaliteten på kommunens badplatser har 22 prov genomförts under året och samtliga bedömdes som tjänliga.

Tillsyn av enskilda avlopp har varit ett prioriterat område där samtliga sjönära avlopp/fastigheter runt Locknesjön och Näkten under den senaste treårsperioden kontrollerats, ca 500 st totalt. Insatsen har varit en del i EU-projektet Triple Lakes och totalt har ca 160 st förelagts med åtgärdskrav. Miljö och hälsa har även under 2018 följt upp 100 enskilda avlopp som noterats som felaktiga i samband med slamtömning, åtgärdskrav ställs på ca 95 st. En enklare analys på utfallet från Triple lakes och det totala antalet rapporterade avvikelser från slamtömningar (jmf med antalet enskilda avlopp) indikerar att uppemot 1/3 av avloppen inte når upp till lagens krav.

Östersunds vattenkvalitet bedöms i nuläget som god. För att bibehålla den goda kvaliteten och leveranssäkerheten kommer det de närmsta åren krävas stora investeringar och mycket arbete, då dricksvatten- och avloppsanläggningar samt ledningsnätet är i stort behov av renovering, uppdatering och kapacitetsutbyggnad.

Kommentar

Tillsyn av enskilda avlopp. Antal inventerade enskilda avlopp samt andel avlopp med ej tillfredsställande reningsfunktion.

2018: 294 inspekterade avlopp runt Locknesjön och Näkten. 155 förelägganden om åtgärd.

2017: 164 inspekterade avlopp runt Locknesjön och Näkten. 50 förelägganden om åtgärd.

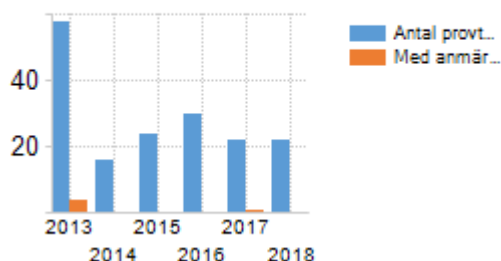
2016: Lockne 144 inventerade 50 förelägganden. Svarta listan 25 kontrollerade 19 förelägganden om åtgärd eller utredning.

2015: 0 inventerade (personalbrist).

2014: 38 inventerade, 28 med föreläggande

2013: 60 inventerade, 3 med föreläggande

Vattenkvalitet för bad – provtagning för badplatsen.se. Andel prov med sämre än "utan anmärkning".

2018: 22 prov vid 22 badplatser. Samtliga tjänligt

2017: 22 st prov vid 22 badplatser. 21 bedömdes som tjänliga, 1 tjänligt med anmärkning (Göviken)

2016: 30 st prov vid 20 badplatser samtliga tjänliga.

2015: 24 st prov vid 17 badplatser. Samtliga tjänligt

2014: 16 prover varav samtliga hade bra/utmärkt kvalitet

2013: 58 prover varav 4 dålig kvalitet på en badplats, de övriga hade bra/utmärkt kvalitet

2.7 Hållbar energi för alla

Agenda-målet handlar om att alla människor ska ha tillgång till, och råd med, pålitlig, hållbar och modern energi. Kommunen är en stor energianvändare men också energiproducent genom sitt ägarskap för Jämtkraft AB.

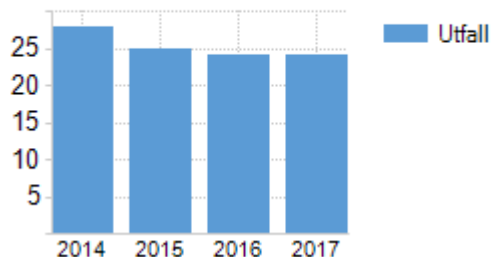
I kommunförvaltningen har Teknisk förvaltning Fastighet sedan 2011 varit energicertifierade enligt ISO 50001. Konkret innebär det att kommunen nu har ett systematiskt arbete som säkerställer en minskad energianvändning för kommunens egna fastigheter. Energiförbrukningen har de senaste åren minskat. Teknisk förvaltning arbetar också aktivt med att fasa ut fossil olja för uppvärmning och har målet att allt ska vara utfasat senast 2030.

Fullmäktige beslutade 2015 (§ 165) om att man vid ny- och ombyggnation ska ta ställning till om det är lämpligt att installera solceller på kommunens fastigheter. Sedan dess har t ex solceller installerats vid LSS-boende i Ope och på Remonthagens och Jägarvallens förskolor.

Den stora nybyggnationen av fastigheter i kommunen och fler invånare är en utmaning för framtiden då det i praktiken innebär ett ökat behov av energi. Mer effektiva lösningar för energianvändning behövs.

Kommentar

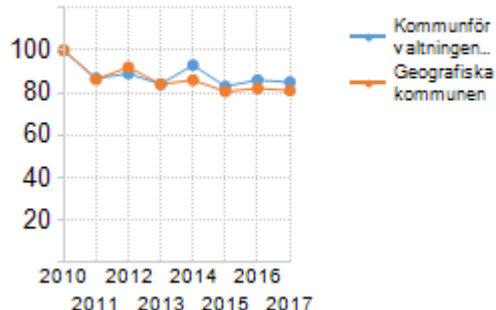
Energiförbrukning, kommunförvaltningen, MWh per anställd

Energianvändningen per helårsanställd i kommunorganisationen har minskat med 15 % från 2010 till 2017 och uppgår till 24 MWh per anställd. Den största minskningen skedde mellan 2010 och 2011, sedan har energiförbrukningen per anställd stått relativt stilla på 23 - 25 MWh, med undantag för 2014. Det är framförallt användningen av träbränsle till fjärrvärme, el, bensen, diesel, torv och eldningsolja som har minskat.

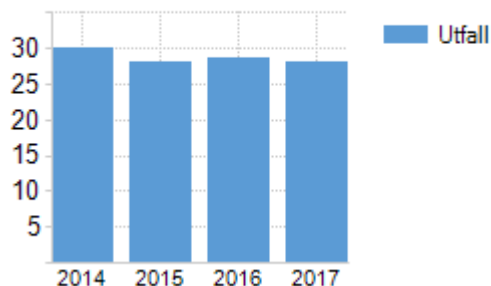
Mellan 2016 till 2017 har dock energiförbrukningen ökat med drygt 4 600 MWh, vilket motsvarar ca 4%. Det beror på en ökad fjärrvärmeanvändning.

Energiförbrukning jämfört 2010

Energianvändningen i det geografiska området har minskat med 19%. Energianvändningen i kommunförvaltningen har minskat med 15%. För kompletterande beskrivning se indikator ovan och nedan.

Energiförbrukning, geografisk kommun, MWh per inv

Energiförbrukningen omfattar den energi som används till transporter samt el- och värmeproduktion. I den geografiska kommunen har energiförbrukningen i MWh per invånare minskat med 19% från 2010 till 2017 och uppgår till 28 MWh per invånare.

Totalt har energiförbrukningen minskat med drygt 300 000 MWh mellan 2010 och 2017, vilket motsvarar 15 %. Det är framförallt användningen av träbränsle till fjärrvärme, el, bensen, diesel och torv som har minskat. Användningen av HVO, RME, flyg och ED95 har däremot ökat. Ökningen av HVO och RME har till stor del ersatt minskningen av diesel. Mellan 2016 - 2017 ökade den faktiska energiförbrukningen med 1 % då fjärrvärme, HVO och torv ökat.

2.8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Agenda-målet handlar om att alla människor ska ha ett arbete med anständiga arbetsvillkor. Det handlar också om att främja inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt. Kommunen stödjer utvecklingen av arbetstillfällen för alla grupper, även de som står långt från arbetsmarknaden. Detta kan ske exempelvis i samverkan med Arbetsförmedlingen, näringslivet och den sociala ekonomin.

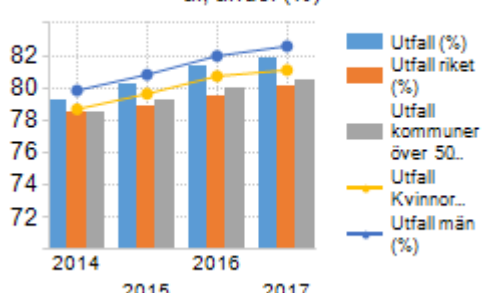
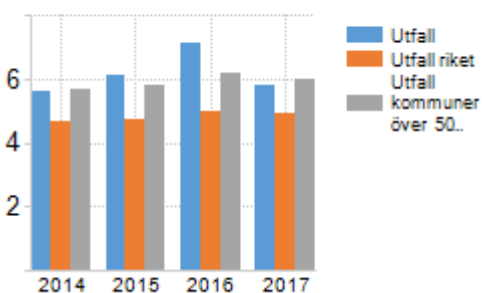
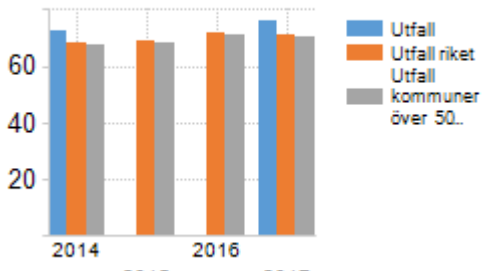
Sedan 2011 har Östersunds kommun ett avtal om samverkan med Mittuniversitetet i syfte att stärka verksamheten till båda parter nytta. Avtalet bedöms ha inneburit och bidragit till bland annat stärkt konkurrenskraft för företag inom sport- och outdoorbranschen, nya företagsstarter och en ökad tillgång av kompetens för regionala arbetsgivare. Näringslivskontoret har också arbetat gentemot näringslivet på flera sätt där Tillväxtplan 2014 - 2020 med dess strategiska satsningar i flera delar varit styrande.

Mätningar visar att företagsklimatet i Östersund har förbättrats och att andelen förvärvsarbetande har ökat. Arbetslösheten hos både ungdomar och totalt har minskat och de som har börjat arbeta eller studera efter etableringsuppdrag har kraftigt ökat.

Enligt Arbetsmarknadsenheten är den största utmaningen framöver att minska arbetslösheten bland utrikes födda där Östersund fortfarande ligger över rikssnittet. Här finns också en skillnad i ungdomsarbetslösheten där män har nästan dubbelt så hög arbetslöshet som kvinnor.

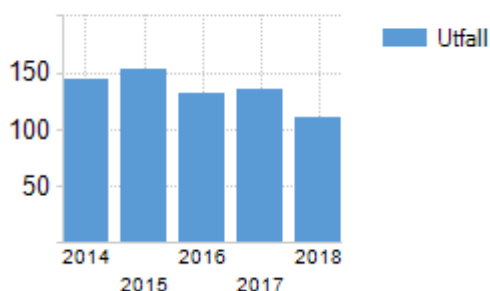
Under 2018 har kommunen tagit fram ett arbetssätt för socialt ansvarsfull upphandling som innebär att kommunen vid reguljära upphandlingar ställer krav på att leverantörer ska tillhandahålla praktikplatser, lärlingsplatser eller tidsbegränsade anställningar för personer långt från arbetsmarknaden. Arbetssättet har testats i sex upphandlingar under en projekttid, och gett goda resultat. Under början av 2019 utvärderas projektet, och möjligheterna att implementera arbetssättet i ordinarie verksamhet utreds.

Arbete med nytt Tillväxtprogram och strategi påbörjas under 2019 och blir styrande för satsningar för ökad tillväxt.

Kommentar	
<p>Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%)</p> <p>Legend: - Blue bar: Utfall (%) - Orange bar: Utfall riket (%) - Grey bar: Utfall kommuner över 50... - Yellow line: Utfall Kvinnor... - Blue line: Utfall män (%)</p>	<p>Andelen förvärvsarbetande invånare 20 - 64 år har för 2017 fortsatt att öka och uppgår till drygt 81,8 %. Ökning syns hos både kvinnor och män.</p> <p>I kommungruppen placerar värdet Östersund på plats 8 av 30 kommuner vilket är förbättring med två placeringar jämfört 2016.</p> <p>Antalet förvärvsarbetande uppgick 2017 till ca 31 600 st (ca 15 600 kvinnor och ca 16 000 män). Jämfört med tillväxtplanens basår 2013 är det en genomsnittlig ökning med 441 personer per år (210 kvinnor och 231 män).</p>
<p>Nyregistrerade företag kommun, antal/1000 invånare</p> <p>Legend: - Blue bar: Utfall - Orange bar: Utfall riket - Grey bar: Utfall kommuner över 50...</p>	<p>Antalet nyregistrerade företag i kommunen dividerat med antal invånare 2017 var 5.81 och är en minskning jämfört med 2015 och 2016.</p> <p>Antalet nyregistrerade företag var 2017 totalt 366 stycken, fördelade på 264 aktiebolag, 3 ekonomiska föreningar, 88 enskilda företag och 11 handelsbolag. 2018 var det totala antalet nyregistrerade företag 310 stycken. Minskningen beror troligtvis på en stark konjunktur med en stark arbetsmarknad vilket leder till att färre startar företag.</p> <p>Under 2017 startades 85 nya företag på landsbygden, vilket är en minskning från 2016.</p> <p>2017 fanns det 5 727st företag i någon av bolagsformerna: aktiebolag, enskild firma, ekonomisk förening eller handelsbolag.</p>
<p>Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI</p> <p>Legend: - Blue bar: Utfall - Orange bar: Utfall riket - Grey bar: Utfall kommuner över 50...</p>	<p>Insikt är en servicemätning som genomförs på uppdrag av SKL avseende kommunernas myndighetsutövning.</p> <p>2017 placerade sig Östersund högt jämfört övriga riket - plats 33 av 290 kommuner. I kommunspannet 50 000 - 100 000 invånare som en av de bästa kommunerna. Värdet för Nöjd kundindex (NKI) var då 76 vilket var en ökning mot tidigare värde på 73.</p> <p>2015 och 2016 deltog inte Östersunds kommun i undersökningen.</p>

Kommentar

Företagsklimat enl. Svenskt Näringsliv, ranking

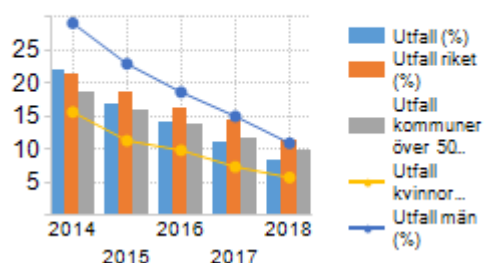
I Svenskt Näringslivs totalranking över företagsklimat 2018 hamnar Östersunds kommun på plats 110 av Sveriges 290 kommuner, vilket är en förbättring med 25 placeringar. (Diagrammet visar vilken placering Östersund har jämfört med övriga 290 kommuner – dvs ju lägre stapel, desto bättre placering.)

Rankingen innehåller 18 olika parametrar, som till exempel tillgång till kompetens, vägnät/tåg/flyg och kommunalskatt. Kommunen har inte möjlighet att påverka alla parametrar, varken i positiv eller i negativ riktning.

I Svenskt Näringslivs undersökning av företagsklimatet besvaras också en enkät av företagare i kommunen som visar vilket betyg Östersunds kommun får för sin service till företag. 2018 fick kommunen betyget 3.16 vilket är en förbättring från 2017 års betyg som var 2.99.

Kommunens service till företagen handlar framför allt om bemötande och handläggningstider. Det har betydelse för företagets etablering och expansion. Kommunens service är starkt förknippad med hur företagarna upplever företagsklimatet i sin helhet.

Arbetslöshet 16-24 år i kommunen, andel (%) av registerbaserad arbetskraft

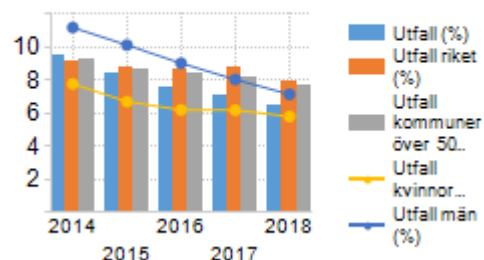

Indikatorn avser andelen öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd i relation till arbetskraften i åldern 16 - 24 år. Ungdomsarbetslösheten har minskat sedan 2012 och Östersund ligger under riket och nu även lägre än genomsnitt för jämförbara kommuner.

Den sista oktober 2018 var 257 ungdomar öppet arbetslösa eller i program hos arbetsförmedlingen, vilket är 71 personer färre än samma tid förra året.

Totalt var 90 st av dessa långtidsarbetslösa, varav 39 st utrikesfödda. Långtidsarbetslösheten bland utrikesfödda har t ex minskat med 8 % och kommunens egna arbetsmarknadsanställningar är här en stor bidragande orsak till minskningen.

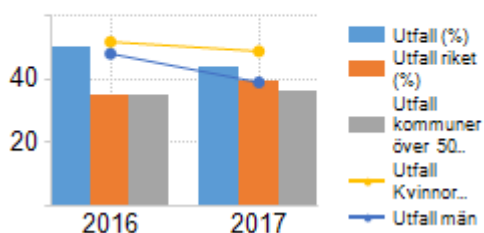
Arbetslöshet 16-64 år i kommunen, andel (%) av registerbaserad arbetskraft

Indikatorn visar andelen öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd i åldern 16 - 64 år i relation till arbetskraften i detta åldersspann. Östersund ligger här något under både riket och jämförbara kommuner. Något högre för män än kvinnor.

Totalt var 1 664 personer registrerade som arbetslösa sista oktober 2018. En minskning med 194 personer sedan föregående år. Enligt Arbetsförmedlingen är arbetslösheten bland utrikes födda 21% i oktober 2018 vilket är en minskning med 4,2% jämfört med motsvarande period 2017 (minskningen bland inrikes födda var 0,5%)

Resultat vid avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet, deltagare som börjat arbeta eller studera, andel (%)

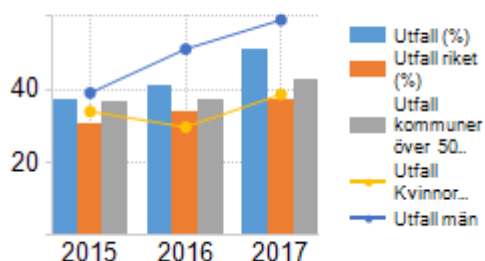

Andelen personer som antingen börjat studera eller arbeta efter avslut i kommunens arbetsmarknadsverksamhet 2017 uppgick till ca 44 % vilket är något högre än både riket och jämförbara kommuner.

27 % hade börjat arbeta medan 17 % börjat studera. Framförallt är skillnaden mot riket och jämförbara kommuner i en högre andel studerande. Här syns också en skillnad mellan män och kvinnor där andelen studerande män låg på 13 % medan andelen kvinnor var 22 %.

Kommentar

Lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera (status efter 90 dagar), andel (%)

Andelen nyanlända som lämnat Arbetsförmedlingens sk etableringsuppdrag och börjat arbeta eller studera fortsätter att öka (i arbete omfattas då arbete utan stöd, nystartsjobb och arbete med stöd medan i studier räknas de som studerar på den utbildning som berättigar studiemedel).

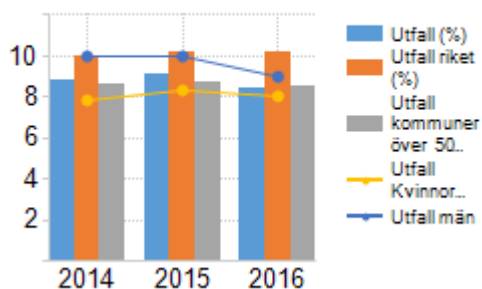
Östersund har sedan 2015 lagt mycket tid och resurser för att arbeta med den här målgruppen och tagit fram en integrationsstrategi för arbetet. Utifrån arbetet har resultatet förändrats i en positiv mening där Jämtlands län och Östersunds kommun nu ligger bland de främsta jämfört med riket och jämförbara kommuner. 2017 uppgick resultatet till ca 51% och enligt Arbetsmarknadsenheten går i november 2018 ca 63% som lämnat etableringsuppdraget till arbete eller studier. Under vissa perioder har resultatet varit närmare 80% och vi har idag ett glidande genomsnitt under 12 månader på 63,3%.

Vi ser också att arbetet har en långsiktig hållbarhet då statistik visar att de individer som lämnar etableringsuppdraget fortfarande är i anställning eller studier 1 år efter avslutad insats och att trenden går åt rätt håll. Av dem som lämnat etableringsuppdraget 2013 var 29% kvar i arbete eller utbildning. 2016 var det 45% som var kvar i arbete eller studier 1 år efter avslutad insats.

Skillnaden mellan män och kvinnor är tydligt då män i större utsträckning kommer ut i arbete eller studier. Kvinnorna har dock på senaste tiden börjat närma sig männen. Detta kan förklaras med att kvinnorna i större utsträckning inte har någon arbetslivserfarenhet och inte studerat. En bidragande orsak till ett gott resultat är att kommunen tar ett stort ansvar genom att anställa individer ur målgruppen med subventionerade anställningar. Inte minst genom anställningsstödet Extratjänst. En förvaltning som kan nämnas i sammanhanget är Vård- och omsorgsförvaltningen som tagit emot många. Kommunens näringsliv tar också ett stort ansvar där många får arbete med eller utan lönesubvention.

Utmaningen framledes är att bredda målgruppen från att bara inkludera individer som ingår i etableringsuppdraget till den bredare målgruppen utrikes födda. Östersunds kommun har ett bra resultat när det kommer till arbetslöshet bland samtliga målgrupper undantaget utrikes födda där vi ligger över rikssnittet.

Invånare 17-24 år som varken studerar eller arbetar, andel (%)

Andelen invånare 17 - 24 år som varken studerade eller arbetade 2016 var i stort sett identisk med jämförande kommuner men något lägre än riket. Andel män (9 %) var fortfarande högre än kvinnor (8 %) men skillnaden har minskat.

Navigatorcentrum är en av flera viktiga aktörer här och har uppdraget att identifiera, coacha och hitta lämpliga aktiviteter för att unga ska närma sig studier eller arbete samt samverkar med olika myndigheter exempelvis Arbetsförmedlingen kring detta. Navigatorcentrums uppfattning är att gruppen som kommer till dem de senaste två åren är generellt "yngre och tyngre", dvs har en mer sammansatt problematik.

2.9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Agenda-målet handlar om att bygga motståndskraftig infrastruktur, främja hållbar och inkluderande industrialisering samt uppmuntra ny teknik. Kommunen är en stor investerare i infrastruktur.

Att bygga en motståndskraftig infrastruktur för Östersunds kommun beskrivs i flera andra delar av denna rapport. Avtalen med Mittuniversitetet som även det nämns i andra avsnitt sätter också fokus på utveckling av ny teknik.

Det som inte nämnts på andra ställen är digitalisering. Här har en utbyggnad av bredband skett de senaste åren och under 2018 har kommunens IT-enhet arbetat fram en ny digitaliseringsstrategi. Strategin har under hösten/vintern varit ute på remiss till bland annat kommunens förvaltningar och lyfts för beslut under våren 2019.

I omvärlden sker en förändring där allt fler digitala tjänster erbjuds kommunens medborgare. Det kommer också ökade krav på digitalisering från regering och riksdag. Digitalisering är därför inte ett val utan något som är

nödvändigt för att Östersunds kommun ska kunna agera i takt med den omvärld som kommunen verkar i och leva upp till de krav som medborgarna ställer på kommunen.

2.10 Minskad ojämlikhet

Agenda-målet handlar om att minska ojämlikheter. Det kan vara ojämlikheter relaterade till kön, ålder, etnicitet, ursprung, ekonomiska förutsättningar och social status. Kommunen har genom sitt ansvar för skola, omsorg och socialt stöd goda möjligheter att motverka ojämlikheter mellan olika individer och grupper av både barn och vuxna.

Sverige är ett av de mest jämlika länderna i världen, men Sverige och Östersund har en ojämlikhet som slår mot vissa grupper i samhället. I Östersund är t ex arbetslösheten betydligt högre bland utrikes födda och detsamma gäller personer med funktionsnedsättning. Likvärdigheten inom utbildningsområdet är också en skillnad som lyfts i agendamål 4 ovan och i agendamål 3 lyfts skillnader inom hälsoområdet.

Tillgänglighet är en parameter för jämlikhet och här visade Myndigheten för delaktighets mätning av tillgänglighet goda värden för Östersunds kommun 2016. Kommunen har sedan dess jobbat aktivt med nämndsvisa handlingsplaner utifrån strategin Ett Östersund för Alla genom design för alla och tillgängligheten har ytterligare förbättrats. Kommunen har också beslutat om att bli medlem i WHO-nätverket Age friendly cities and communities. Ett medlemskap innebär att kommunen åtar sig att, i samverkan med medborgarna, skapa tillgängliga miljöer och en infrastruktur som möjliggör aktivitet och delaktighet för äldre.

HBTQ är ett annat område där kommunen under de senaste åren certifierat ett antal verksamheter i syfte att skapa förutsättningar för ett mer jämlikt och välkomnande Östersund.

Enligt regeringens strategi för de nationella minoriteterna är diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet prioriterade områden. Det innebär att de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor, ges reellt inflytande i frågor som berör dem samt aktivt stödjas i att tillägna sig, bruka och utveckla sitt modersmål och utveckla sin kulturella identitet. I samband med att ny lagstiftning inom området trätt i kraft 2019, är lagriktade utvecklingsområden förskola och skola, äldreomsorg, kulturella aktiviteter samt aktiva samråd vilket Östersund bör prioritera.

För tillfället pågår kartläggning och analys av jämlikheten och segregationen i Östersunds kommun. Resultatet kommer under 2019 visa på förbättringsområden.

2.11 Hållbara städer och samhällen

Agenda-målet handlar om att göra städer säkra, inkluderande och hållbara. Kommunen ansvarar för samhälls- och bostadsplanering, för vatten, avlopp och delar av transportinfrastrukturen.

Grundläggande för Östersunds samhällsplanering är kommunens översiktsplan, Östersund 2040. Översiktsplanen reglerar bland annat hur mark och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Planen aktualiserades under 2018 och ska uppdateras bland annat utifrån ny lagstiftning och nya kommunala och regionala ställningstaganden.

Bostadsbyggandet i Östersunds kommun har under de senaste fyra åren stigit kraftigt. Som anges under bland annat Agenda-mål 1 ovan så finns dock en bostadssegregation.

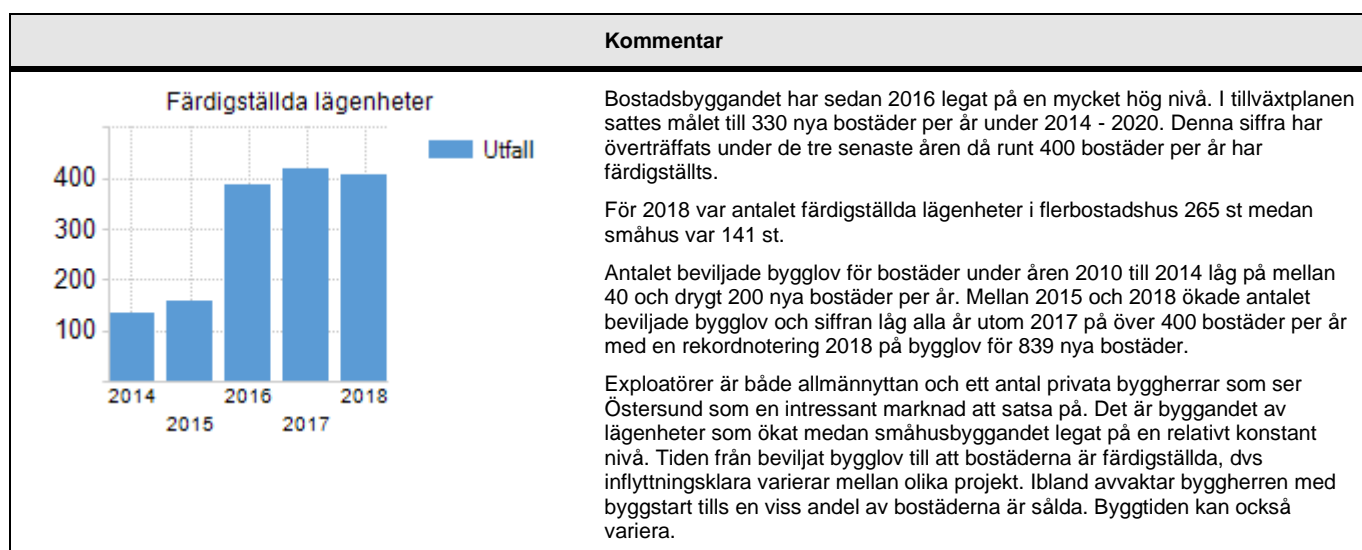
Mätningar av luftkvaliteten i Östersunds stad har gjorts gällande partiklar, kvävedioxid och VOC (indikativ helårs-mätning på fyra platser). Samtliga värden understiger miljökvalitetsnormen (MKN) och nedre utvärderingströsklar.

Arbete med att sanera förorenad mark pågår kontinuerligt. Inom kommunen finns ett antal kända, större områden med föroreningar. Inom några av dessa, exempelvis bostadsprojektet på Storsjö strand, pågår saneringar. Kommunen prioriterar undersökningar och saneringar av områden som riskerar att kontaminera Storsjön.

En hållbar stad skär genom en mängd sakfrågor (varav denna rapport endast berör ett fåtal). En viktig fråga är dock klimatanpassning där vi ser ett ökat antal extrema väderhändelser, till exempel skyfall och värmeböljor, och mer gradvisa förändringar, som varmare vintrar, färre dagar med snötäcke samt fler häftiga regn och snöfall.

Östersunds kommun behöver förbereda sig för att kunna säkerställa den kommunala servicen och verksamheten trots klimatförändringarna; ex dricksvattenförsörjning, avlopp- och dagvattenhantering, energi- och bränsleförsörjning, skolskjuts- och färdtjänst, vägar och transporter, hälsa och trygghetsaspekter och administrativa processer. Samt identifiera risker kopplat till försäkringsbolagens framtida villkor och riskbedömningar mm.

Klimatanpassning medför kostnader för kommunen beroende på när i tid man väljer att vidta åtgärder. Bedömningen är att det i de flesta fall kommer att vara billigare med förebyggande investeringar än att ta kostnaderna för negativa klimatkonsekvenser i efterhand. För att kommunen ska kunna minska både sårbarhet, konsekvenser och kostnader på lång sikt så bör ett mer strategiskt och systematiskt arbete genomföras för att finna de styrkor och svagheter som kommunen har för att möta hoten och ta tillvara möjligheterna. Detta är särskilt viktigt nu när kommunen befinner sig i ett expansivt skede avseende byggande och utveckling. I det arbetet är en klimatanpassningsplan ett strategiskt viktigt verktyg.

2.12 Hållbar konsumtion och produktion

Agenda-målet handlar om att säkerställa strukturer som bidrar till mer hållbar konsumtion och produktion. Kommunen är en stor konsument och upphandlar varje år varor och tjänster för stora belopp.

Kommunens köptrohet mot ingångna ramavtal har de senaste åren varit god. I upphandlingar ställs höga kvalitetskrav och enligt kommunens upphandlingspolicy ska alltid tas ställning till om miljökrav ska ställas. Dessutom har politiken genom beslut de senaste åren stärkt kraven t ex när det gäller flaskvatten, bomullskläder och fisk.

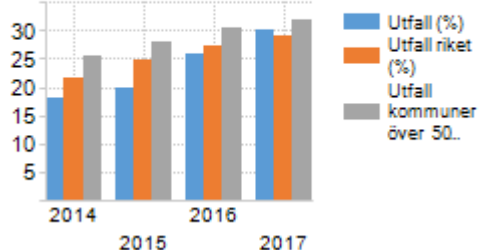
Källsortering sker på kommunens arbetsplatser och ett aktivt arbete för att minska matsvinnet och öka andelen ekologisk mat i kommunens måltidsverksamhet har skett. Mängden insamlat hushållsavfall har de senaste åren minskat och andelen avfall som återvinns har ökat.

Kommunen är en Fairtrade City vilket innebär dels att vi ska arbeta mot att mer Fairtrade-märkta produkter finns i butikerna och dels att informera konsumenterna om fördelarna med att välja Fairtrade-produkter. Under året har ett flertal insatser gjorts i anslutning till diverse event såsom Storsjöcupen och Våruset.

Den ökade konsumtionen i samhället är en utmaning och för Östersunds kommun är uppföljning av ställda miljö- och andra kvalitetskrav i upphandlingar ett förbättringsområde. Detsamma gäller att öka andelen material som återvinns.

Kommentar

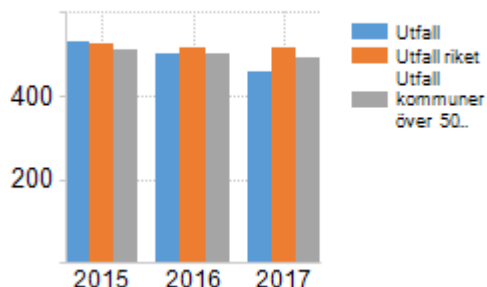
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet under hela året enligt Ekomatcentrum, andel (%)

Ett av kommunens mål för ett ekologiskt hållbart Östersund är att "av de livsmedel som kommunen köper in ska minst 50% vara ekologiska till 2020".

Delmål 2017 var 30 %, vilket uppnåddes vilket framgår i den bifogade uppföljningen som gjorts av Ekomatcentrum. Regeringen har i handlingsplanen till den nationella livsmedelsstrategin satt som mål att 60 % av en offentlig livsmedelskonsumtion ska utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2030. Östersunds kommun är i samma nivå som övriga kommuner i kommungruppen och i riket.

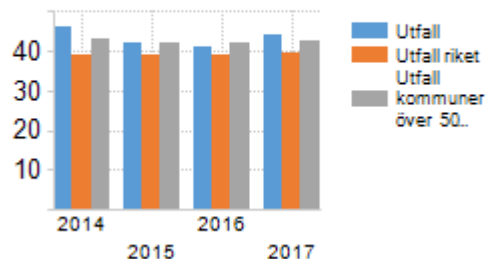
Insamlat hushållsavfall kommun, kg/inv

Volymen insamlat hushållsavfall har de senaste åren minskat och Östersund ligger nu betydligt under både riket och jämförbara kommuner.

Talet ska ses i relation till andelen avfall som återvinns och då denna andel ökat får den sjunkande trenden ses som positiv.

Hushållsavfall som återvinns genom materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel %

Kommunen ansvarar för insamling av hushållsavfallet i Östersunds kommun, brännbart, kompost och deponi/restavfall. För att minska miljöpåverkan är det av vikt att öka sorteringsgraden och återvinningen av material och resurser. Därför arbetar kommunen med informationsåtgärder och att skapa möjligheter för sortering och kvittblivning. Man kan se att andelen kompost har minskat de senaste åren samtidigt som andelen brännbart ökat, alltså att utsorteringen av kompost är sämre. Det visar även de plockanalyser som gjorts.

Östersunds kommun andel ökade för 2017 och är nu högre än både riket och jämförbara kommuner. Det finns dock fortfarande en stor förbättringspotential att förmå kommuninvånarna att öka sorteringsgraden.

2.13 Bekämpa klimatförändringen

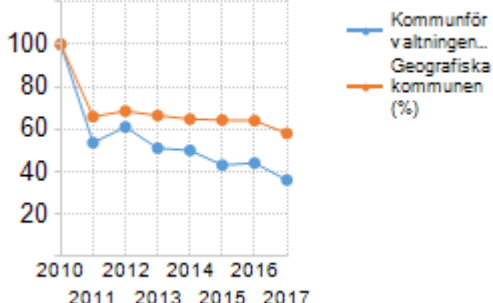
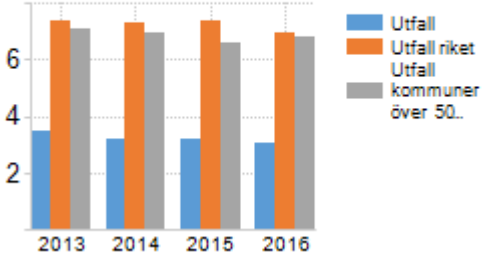
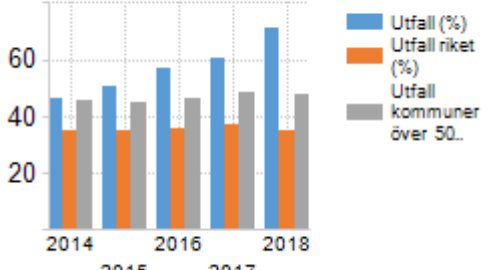
Agenda-målet handlar om att bekämpa klimatförändringarna. Kommunen spelar en viktig roll i klimatarbetet.

Klimatfrågorna har under många år haft stort fokus både globalt och lokalt, inte minst utifrån effekterna av de klimatförändringar som blivit allt mer tydliga (se även avsnitt om klimatanpassning under "Hållbara städer och samhällen" ovan).

Som helhet har de fossila koldioxidutsläppen i Östersunds kommun minskat de senaste åren. Den största minskningen beror på att Jämtkraft från 2011 levererar förnybar el till sina lokalkunder. En annan stor orsak är att utsläppen från bensin användning och torv minskat.

Klimatväxling på flygresor är ett exempel på åtgärder som fått visst genomslag under året. Under 2018 har också kommunens finansförvaltning skiftat kommunens svenska aktiefonder till indexfond med utökade hållbarhetskriterier, vilket bland annat innebär att kommunens svenska aktieinnehav nu är helt fossilfritt. Under 2019 räknar man med att även de globala aktiefonderna ska ställas om till mer hållbara alternativ.

Enligt förslag till klimatprogram och klimatstrategi som togs fram under 2018 görs dock bedömning att målet om att bli fossilbränslefri kommun år 2030 inte kommer att nås med nuvarande takt. För att nå målet krävs det att Östersunds kommun arbetar både med beteendeförändringar och nya tekniska lösningar.

Kommentar	
<p>Fossila koldioxidutsläpp jämfört 2010</p> 	<p>De fossila koldioxidutsläppen i Östersunds kommun som geografiskt område har minskat med 42 %, mellan 2010 och 2017. Den största minskningen beror på att Jämtkraft levererar 100 % förnybar el till sina lokalkunder från 2011. I övrigt beror det på att utsläppen från bensinanvändning och torv har minskat med dryg 30% mellan åren 2010–2017. Mellan åren 2016 och 2017 har utsläppen minskat med 6%, eller ca 9 700 ton CO₂, vilket framförallt beror på minskade utsläpp från diesel och bensin.</p> <p>För att nå målet krävs det en snabbare minskning av utsläppen. De fossila koldioxidutsläppen i kommunorganisationen har minskat med 64 %, under perioden 2010 till 2017. Den största anledningen till minskningen beror på att kommunen från och med 2011 köper 100 % förnybar el. Andra åtgärder som kommunen gjort är en pågående omställning av fordonsflottan till förnyelsebara bränslen, utfasning av olja för uppvärmning samt att skolskjutsar och färdtjänst upphandlas med viss andel förnyelsebara bränslen. Jämfört med 2016 har utsläppen minskat med 18% till 2017. Detta beror främst på att utsläppen från den interna dieselanvändningen har minskat, något som beror på en övergång till HVO.</p> <p>Det har även skett en minskning av användningen av olja till uppvärmning, vilket kan kopplas till det utfasningsprogram som finns där gamla oljepannor byts ut till andralösningar (fjärrvärme, HVO etc.). Även bensinanvändningen internt och utsläppen från tjänsteresor med flyg har minskat. Under 2017 har kommunen internt infört klimatväxling, där en avgift läggs på tjänsteresor som görs med flyg.</p>
<p>Utsläpp av växthusgaser inom kommunens gränser, ton CO₂-ekv/inv</p> 	<p>Utsläppen av växthusgaser var 2016 relativt riket och jämförbara kommuner lågt.</p>
<p>Miljöbilar av personbilar och lätta lastbilar enl MFS, %</p> 	<p>Kommunen arbetar för att ställa om till en fossilfri fordonsflottan. Kommunens verksamheter ska i första hand köpa gasbil eller elbil. Sedan väljs hybrid och diesel.</p> <p>I december 2018 fanns det 414 tjänstefordon i den interna flottan, antalet fordon har ökat med 98 stycken sedan 2014. Antalet gasbilar och laddbara bilar ökar medan bensin- och dieselbilar som drivs av fossila bränslen minskar. Totalt drivs 71 % av fordonen av förnybara drivmedel, vilket är något högre än föregående år. Östersunds kommun har högre andel miljöfordon än andra kommuner i kommungruppen samt riket.</p>

2.14 Hav och marina resurser

Agenda-målet handlar om att bevara och använda världens hav, sjöar och marina resurser på ett hållbart sätt. Östersunds kommuns vatten och dess status behandlas under andra avsnitt i denna rapport.

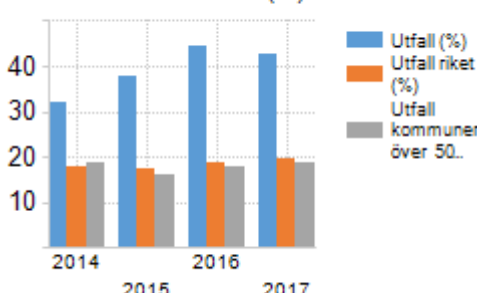
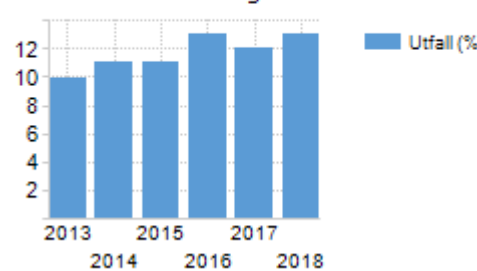
2.15 Ekosystem och biologisk mångfald

Agenda-målet handlar om att genom hållbar markanvändning stoppa förlusten av den biologiska mångfalden och stärka ekosystemen. Kommunen ansvarar för samhällsplaneringen och har möjlighet att besluta om skydd av natur. Kommunen är också en stor markägare.

Den biologiska mångfalden minskar både globalt och i Östersunds kommun. Kommunens arbete för att bevara och stärka mångfalden inom kommunens naturmiljöer sker på flera sätt, bland annat genom arbetet för att skapa Östersunds första naturreservat vid Lillsjön. Kommunen bedriver också ett hållbart skogsbruk för det egna skogsinnehavet och skogen är FSC-certifierad.

Medborgare i kommunen har idag olika förutsättningar för att kunna ta del av grönområden och natur. Förutsättningarna skiljer sig åt på grund av ekonomiska resurser, ålder eller specifika behov. En god samhällsplanering där man t ex värnar gröna kilar bidrar både till ökad folkhälsa och en stärkt biologisk mångfald.

Ett förbättringsområde är ett mer samlat grepp om ekosystem-tjänster i samband med samhällsplanering där kompensation av grönområden vid exploatering är ett exempel.

Kommentar																					
<p>Ekologiskt odlad åkermark kommun, andel (%)</p> <table border="1"> <caption>Ekologiskt odlad åkermark kommun, andel (%)</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Utfall (%)</th> <th>Utfall riket (%)</th> <th>Utfall kommuner över 50. (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2014</td> <td>32</td> <td>18</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>38</td> <td>18</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>42</td> <td>18</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>42</td> <td>18</td> <td>18</td> </tr> </tbody> </table>	År	Utfall (%)	Utfall riket (%)	Utfall kommuner över 50. (%)	2014	32	18	18	2015	38	18	18	2016	42	18	18	2017	42	18	18	<p>Andelen ekologiskt odlad åkermark i kommunen ligger mycket över jämförbara kommuner och riket. Det finns mycket goda förutsättningar för ekologisk odling i kommunen och länet.</p>
År	Utfall (%)	Utfall riket (%)	Utfall kommuner över 50. (%)																		
2014	32	18	18																		
2015	38	18	18																		
2016	42	18	18																		
2017	42	18	18																		
<p>Andel skog avsatt för NO/NS. Procentuell andel av kommunens totala skogsinnehav</p> <table border="1"> <caption>Andel skog avsatt för NO/NS. Procentuell andel av kommunens totala skogsinnehav</caption> <thead> <tr> <th>År</th> <th>Utfall (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2013</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>13</td> </tr> </tbody> </table>	År	Utfall (%)	2013	10	2014	11	2015	11	2016	13	2017	12	2018	13	<p>Andelen skog avsatt för naturvård orörd (NO) och naturvård med skötsel (NS) har de senaste åren ökat och uppgår till 13 %.</p>						
År	Utfall (%)																				
2013	10																				
2014	11																				
2015	11																				
2016	13																				
2017	12																				
2018	13																				

2.16 Fredliga och inkluderande samhällen

Agenda-målet syftar till att främja fredliga, inkluderande och rättvisa samhällen. Alla människor har rätt till frihet och möjlighet att påverka sin egna liv och rätt att leva i fred och säkerhet utan rädsla för våld och förtryck. Kommunens verksamhet möter invånaren i dess kontakt med samhället. Att kommunernas verksamhet fungerar rättssäkert bidrar till att behålla en tilltro till samhällets institutioner. Demokrati och delaktighet är fundament i den kommunala strukturen.

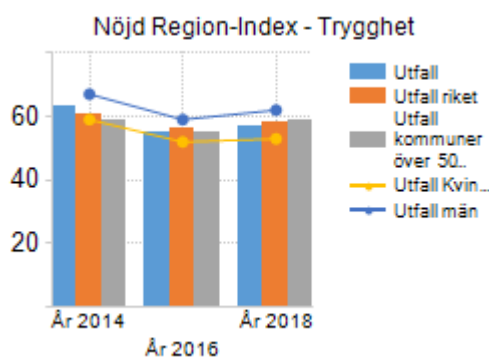
Kommunen har en samverkansöverenskommelse med polisen om brottsförebyggande arbete. Grunden för det brottsförebyggande arbetet är de medborgarlöften som tecknas. Som grund för medborgarlöftena ligger bland annat medborgardialoger. De områden som pekas ut som problemområden är ANDT med fokus på ungdomar, våld i offentlig miljö och trafiksituationen. De mest frekventa orsakerna som nämns för otryggheten är att man upplever att narkotika är lättillgänglig, generellt dåligt med belysning och att polisen inte är tillräckligt synlig.

Av diagrammen syns flera variabler som tyder på minskad tillit och ökad otrygghet. På vissa mått syns också stora skillnader mellan kvinnor och mäns uppfattning.

Kommunen genomför många projekt för att öka tryggheten för medborgarna. Under 2018 har bland annat en orsaksanalys genomförts kring busstorget och ett antal aktiviteter har vidtagits och fler planeras. Kommunen har också dragit igång ett SSPF projekt (samverkan Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid) där målet är att jobba på individuell nivå mot de ungdomar som ligger i riskzonen.

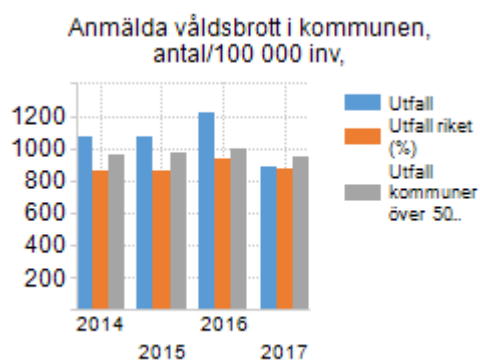
För att öka tryggheten hos medborgarna är det viktigt att alla kommunens nämnder och förvaltningar deltar i arbetet och ser sin del. Tryggheten byggs redan i samhällsplaneringen och bör därför vara ett fokusområde redan i det skedet.

Kommentar

Syftet med måttet är att få kunskap om medborgarna uppfattar kommunen som en trygg och säker plats att leva i.

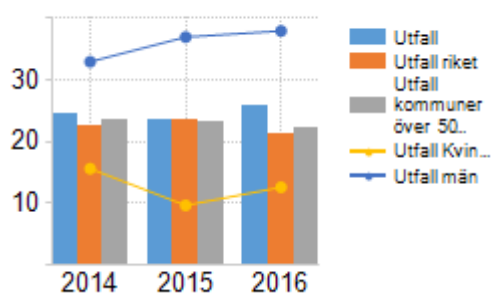
Östersund hade 2018 något lägre värde än riket och jämförbara kommuner. I jämförelse med senaste undersökningen 2016 har värdet förbättrats något. Män uppfattar kommunen som en mer trygg och säker plats att leva i jämfört med kvinnorna.

Östersund hade betydligt högre andel anmälda våldsbrott per invånare 2016 men till 2017 har andelen minskat och ligger i paritet med riket och något lägre än jämförbara kommuner.

Kommentar

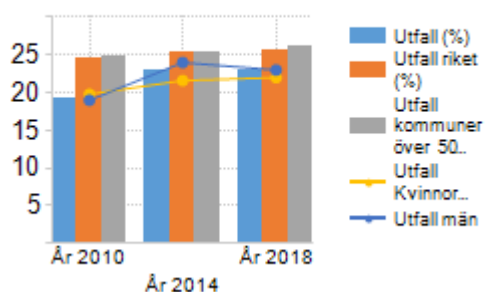
Invånare 15-17 år lagförda för brott, antal/1000 inv

Andelen ungdomar, 15 - 17 år, som blivit lagförda för brott har i Östersund ökat mellan 2016 och 2015 medan riket och jämförbara kommuner har minskat sin andel. Stor skillnad syns mellan kvinnor och män.

Uppgifter för 2017 presenteras vecka 8, 2019

Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)

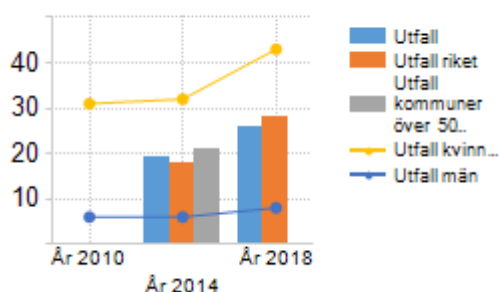

Tilliten till andra är något högre i Östersunds kommun än i riket. Dock har andelen som saknar tillit till andra ökat något.

På områdesnivå uppger en högre andel i Odensala än i kommunen i stort att de litar på de flesta människor. I Torvalla är situationen den omvända.

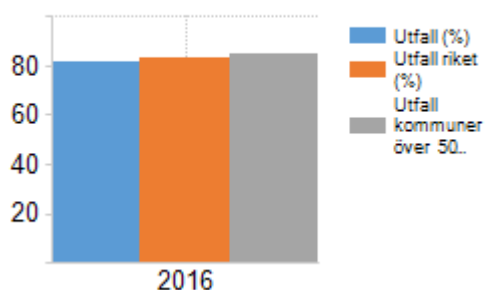
I länet är tilliten lägre bland unga vuxna, 16 - 29 år, än i andra åldersgrupper.

Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam kommun, andel (%)

I Östersunds kommun uppgav år 2018 en betydligt högre andel kvinnor än män att de avstår från att gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. På områdesnivå i kommunen är otryggheten lägst i Lit och högst i Torvalla.

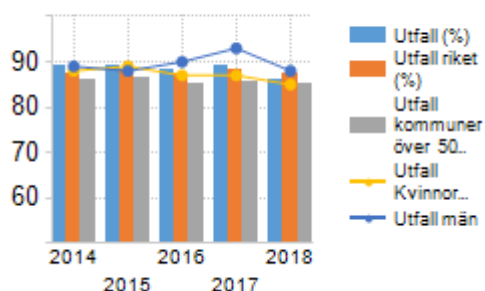
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%)

81,6 % av eleverna i kommunens åk 9 uppgav år 2016 att de känner sig trygg i skolan. Det är ett lägre resultat än riket där 84,6 % av eleverna känner sig trygga. Spridningen mellan kommunens skolor är från 72,9 % till 84,5 %. Kommunen låg då på plats 28 av 31 jämförbara kommuner.

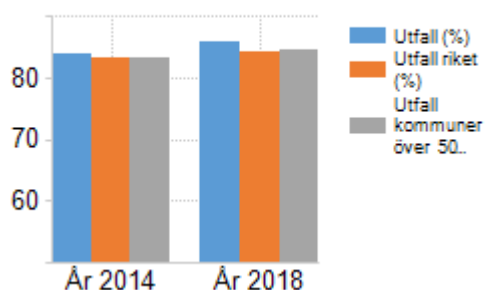
Kommentar

Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - trygghet, andel (%)

Andelen personer i åldrarna 65 år och äldre som uppger att de känner sig mycket trygga/ganska trygga med hemtjänsten har minskat mellan 2017 och 2018. Störst är minskningen bland män (från 93 till 88 %).

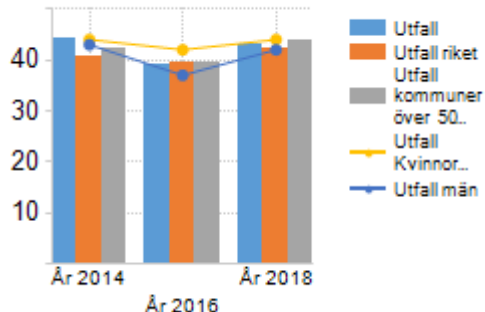
Valdeltagande i senaste kommunvalet, (%)

I senaste kommunvalet ökade valdeltagandet från 84,1 % till 85,8 %. Jämfört med genomsnitt för riket och genomsnitt för kommungruppen är deltagandet något högre. Överlag ökade valdeltagandet bland kommunerna i kommungruppen och Östersunds deltagande tillhör mellanskiktet.

Spridningen mellan olika kommunvalkretsar har minskat marginellt och var ca 17 % där Torvalla Övre hade 75 % (72) och Odensala 92 % (90). Det totala antalet giltiga röster var 41 843 st.

Nöjd Inflytande-Index - Helheten

Nöjd Inflytande-Index baseras på frågor inom ett flertal områden och 2018 var SCB:s bedömning att betygsindex för Förtroende och Påverkan är områden som främst kan höja helhetsbetyget.

Östersund ligger som helhet på snittet i jämförelse med riket och i jämförelse med jämförbara kommuner. I jämförelse med 2016 har resultatet förbättrats.

2.17 Genomförande och globalt partnerskap

Agenda-målet handlar om att mobilisera och omfördela resurserna mellan världens rikaste och världens fattigaste länder och har därmed ett globalt perspektiv.

Målet kan i en förlängning tolkas som lokala och regionala samverkansformer men är inget som specifikt behandlats i denna rapport.

3 Sammanfattning - förbättringsområden

Den svenska Agenda 2030-delegationen presenterade under 2017 rapporten "I riktning mot en hållbar välfärd". I rapporten föreslår man sex prioriterade områden för Sverige vilka i stort gäller även för Östersund:

1. Ett jämlikt och jämställt samhälle

Jämlikhet och jämställdhet är centrala mål i agendan och förutsättningar för att skapa en hållbar välfärd. Budskapet är att säkerställa att välfärden fördelas jämlikt och att den når alla människor, överallt.

I Östersunds kommun syns betydande skillnader utifrån bland annat kön, ålder, funktionsnedsättning, ursprung och geografiska områden. Skillnaderna syns på flera olika indikatorer och områden, t ex hälsa, utbildning, arbete och trygghet. Kommunens arbete kan här vidareutvecklas på flera plan.

2. Hållbara städer

För att åstadkomma hållbara städer är det en utmaning att ta hänsyn till centrala natur-, miljö- och klimatvärden vid utveckling av bostäder, arbetsplatser, transporter och samhällsservice.

Ett förbättringsområde för Östersunds kommun är ett mer samlat grepp om ekosystemtjänster i samband med samhällsplanering med exempelvis kompensation av grönområden vid exploatering. Dricksvatten- och avloppsanläggningar samt ledningsnätet är också i behov av renovering, uppdatering och kapacitetsutbyggnad.

Om Östersund ska nå klimatmålen behövs dessutom både beteendeförändringar och tekniska lösningar som optimerar funktion och vardag på likvärdiga villkor för många människor samtidigt. Kommunen behöver också förbereda sig på den klimatförändring som väntas genom att vidta förebyggande åtgärder.

3. En samhällsnyttig och cirkulär ekonomi

Cirkulär ekonomi innebär att resurser kan behållas i samhällets kretslopp (eller på ett hållbart sätt återföras till naturen) och att avfall i princip inte uppstår. Hållbar konsumtion och produktion är det mål i agendan där Sverige ligger sämst till och Östersund utgör inget undantag.

Att öka andelen material som återvinns är en utmaning. Ett förbättringsområde för Östersunds kommun är också att stärka uppföljningen av ställda miljö- och kvalitetskrav i upphandlingar.

4. Ett starkt näringsliv med hållbara affärsmodeller

Ett starkt näringsliv är en förutsättning för den ekonomiska utvecklingen, skapande av arbetstillfällen och kapital för investeringar. I Östersunds kommun är utmaningen att bibehålla och fortsätta utveckla ett gott företagsklimat, goda samarbeten och en ökad tillväxt.

5. Hållbara och hälsosamma livsmedel

Vad vi äter och hur livsmedel produceras påverkar människors välbefinnande, planetens välmående och den ekonomiska utvecklingen. Ohälsosamma matvanor och felnäring är den snabbast växande orsaken till övervikt och fetma och utgör en av de största riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död till följd av livsstilsrelaterade sjukdomar.

Östersunds kommun har stora möjligheter att vara föregångare bland annat genom att ställa krav i t ex livsmedelsupphandlingar men också genom insatser som bidrar till ökad förståelse och beteendeförändringar.

6. Stärkt kunskap och innovation

Kunskap och innovation är centralt för omställningen till en hållbar utveckling. Det finns ett behov av att fortsätta verka för en utbildning av god kvalitet, stärka forskningens roll och möjliggöra för innovationer. En utmaning för Östersunds kommun är den ökande bristen på personal med rätt kompetens, t ex utbildade lärare.